

HPI 5 — *OBCHODNÍ, DOPRAVNÍ A ENERGETICKÁ POLITIKA*

Doc. Ing. Michal Malý, Ph.D.

SPOLEČNÁ OBCHODNÍ POLITIKA

UKOTVENÍ

Se vznikem celní unie (1. července 1968) začalo Evropské hospodářské společenství vůči třetím zemím vystupovat jako jeden celek a obchodní politika se stala výlučnou pravomocí Společenství.

Tj.: Žádná členská země nemůže provádět vlastní, nezávislou zahraničně obchodní politiku a utvářet své vnější hospodářské vztahy vůči vnějšímu světu zcela samostatně.

V roce 2015 Evropská komise představila novou obchodní a investiční strategii s názvem **"Obchod pro všechny: Cesta k zodpovědnější obchodní a investiční politice"**.

Strategie stojí na třech hlavních zásadách:

- Účinnosti,
- Transparentnosti,
- Obchodních hodnotách

FORMY OBCHODNÍCH VZTAHŮ

Vnější obchodně politické vztahy mají několik forem:

- ☐ multilaterální dohody (Světová obchodní organizace a další mezinárodní organizace),
- ☐ bilaterální dohody (dohody o volném obchodu, regionální dohody),
- ☐ autonomní dohody (systém všeobecných celních preferencí, ochranná opatření)

TYPY OBCHODNÍCH DOHOD

Podle charakteru obchodních ustanovení se mezinárodní obchodní dohody dělí na **preferenční a nepreferenční**.

Preferenční dohody obsahují výhodnější podmínky pro vzájemnou výměnu zboží, snadnější přístup na trh partnera a větší vlastní otevřenost.

Nepreferenční dohody - zacházení v režimu tzv. doložky nejvyšších výhod

- Společenství uplatňuje na dovoz ze států patřících mezi nejvyspělejší ekonomiky světa: USA, Austrálie, Kanada, Japonsko, Nový Zéland, Hongkong/ČLR, Tchaj-wan, Korejská republika a Singapur.

DALŠÍ TYPY OBCHODNÍCH DOHOD

- ❑ **dohody o hospodářském partnerství** – podporují rozvoj ve vztahu k obchodním partnerům z afrických, karibských a tichomořských zemí
- ❑ **dohody o volném obchodu** – umožňují vzájemné otevření trhu s rozvinutými zeměmi a rozvíjejícími se ekonomikami udělením preferenčního přístupu na trhy
- ❑ **dohody o přidružení** – posilují širší politické dohody

EU rovněž uzavírá nepreferenční obchodní dohody v rámci širších úmluv, jako jsou **dohody o partnerství a spolupráci**.

NÁSTROJE SOP

Cla - pomocí cel EU chrání určitá odvětví před zahraniční konkurencí nebo naopak podporuje dovoz produktů, o které má zájem jako o vstupy nezbytné pro rozvoj výroby.

Kvóty - jsou rozšířeny především v obchodě se zeměmi, které nejsou členy WTO

Dobrovolná exportní omezení - představují dohodu mezi vyvážející a dovážející zemí, podle níž se vývozce dobrovolně zaváže, že nepřekročí limitované množství výrobků určených do země dovozce.

NÁSTROJE SOP

Společenství má dále k dispozici tzv. **defenzivní a ofenzivní obchodní nástroje**.

Defenzivní nástroje:

- ❑ **antidumpingová opatření**, která umožňují omezit dovoz zboží v případě, že ho jeho výrobce nabízí za cenu nižší, než je běžná cena těch samých výrobků na jejich domácím trhu, nebo je-li vývoz dotován.
- ❑ **protisubvenční opatření a ochranná opatření** - v případě, že prudce roste dovoz určitých výrobků do EU
  - dovozce pak musí žádat o vydání licence, která umožňuje podrobně sledovat vývoj dovozu.

NÁSTROJE SOP

Ofenzivní nástroje:

- ❑ **nařízení o obchodních bariérách** - umožňuje Komisi podat stížnost vůči třetí zemi, pokud tato země nedodrží své závazky v obchodní oblasti dané v rámci WTO nebo v rámci bilaterální dohody.
- ❑ **opatření na dovoz nebo vývoz výrobků do a z EU** – embargo z politických nebo bezpečnostních důvodů (např. bojkot nebo zvláštní režim na vývoz zbraní, jaderného materiálu, některých chemikálií, zboží dvojího užití apod.

SPOLEČNÁ DOPRAVNÍ POLITIKA

SPOLEČNÁ DOPRAVNÍ POLITIKA

Evropský dopravní systém je jedním z klíčových faktorů správného fungování vnitřního trhu Evropské unie.

Dopravní systém zásadním způsobem přispívá k naplnění jednoho z primárních cílů EU, a to volného pohybu osob a zboží mezi členskými státy.

Dopravní sektor představuje přibližně sedm % HDP EU, vytváří pět % všech pracovních míst v zemích EU a pohlcuje v zemích Unie až 40 % veřejných investic!

DŮVODY EXISTENCE SDP

Trvalý nárůst dopravy → Přetížení dopravních systémů EU →
Pokles hospodářského výkonu → zvýšená spotřeba paliv → vyšší
zátěž/znečištění životního prostředí → **snaha o nápravu → nárůst
dopravy**

SDP je společnou politikou, avšak jednotlivé druhy dopravy (silniční, železniční, lodní, letecká, aj.) i podmínky v jednotlivých státech jsou výrazně diferencované = PROBLÉM/DŮVOD = snaha o jednotnou dopravní infrastrukturu = **CÍL SDP**

VZNIK SDP

Základy dopravní politiky jsou obsaženy již v Římských smlouvách, které zavádějí **společná pravidla mezinárodní dopravy**, volný přístup k poskytování dopravních služeb pro všechny členské státy či zákaz diskriminace jednotlivých dopravních odvětví (tehdy ještě bez námořní a letecké dopravy, od r. 86/87 včetně).

V průběhu formování a trvání EU byly realizovány tzv. Liberalizační balíčky pro jednotlivé druhy dopravy = společné podmínky pro všechny členské země, např.:

- ❑ r. 2003 – otevření železniční dopravy hospodářské soutěži
- ❑ r. 2007 = dohoda EU a USA o „Otevřeném nebi“

ZAKOTVENÍ SOUČASNÉ SDP + HLAVNÍ CÍL

Základními dokumenty evropské dopravní politiky jsou **Bílá kniha** a **Strategie Doprava 2050**

❑ Oba dokumenty přijala Evropská komise v březnu 2011.

Tyto dokumenty nastiňují základní strategické vize, jež by měly být v nadcházejícím období naplňovány v sektoru dopravy.

Obečným cílem komplexní strategie je zavést v Evropě **konkurenceschopný dopravní systém tzv. TENT**, který zvýší mobilitu, odstraní největší překážky v klíčových oblastech a podpoří růst a zaměstnanost.

Dramaticky by se také měla snížit závislost Evropy na dovozu ropy.

DÍLČÍ CÍLE SDP

1. žádná vozidla s konvenčním palivem ve městech;
2. 40% využívání udržitelných nízkouhlíkových paliv v letecké dopravě; nejméně 40% snížení emisí z lodní dopravy;
3. 50% přesun cest na střední vzdálenosti v meziměstské osobní a nákladní dopravě ze silniční dopravy na železniční a vodní dopravu;

Uvedená opatření do roku 2050 mají přispět k 60% snížení emisí z dopravy.

TRANSEVROPSKÉ SÍTĚ (TEN -T)

TEN-T = Trans-European Transport Networks

Jedná se o vybudování sítí v dopravě, telekomunikacích a energetice, včetně ropovodů a plynovodů.

Transevropské sítě se mají skládat z 95 700 km (současnost cca 78tis) silnic, 106 tis. km železnic (83tis), 13 tis. km vnitrozemských vodních cest (12 tis), 411 letišť (330) a 404 (270) námořních přístavů.

➔ Investice v celkové hodnotě cca **500 mld. €**.

TEN-T

Mezi významné projekty transevropské sítě patří odstranění problémových míst na hlavní východo-západní vnitrozemské vodní cestě spojující Rýn, Mohan a Dunaj, dále program na regulaci dopravy na rušných plavebních cestách u pobřeží EU a modernizace několika severojižních a východozápadních železničních tras.

Klíčovým pojmem při budování moderních sítí je tzv. **KOMODALITA**

□ Komodalita = propojení různých druhů dopravy do jednoho dopravního řetězce

MODERNÍ PROJEKTY TEN-T

1. Euroviněta
2. Silniční balíček pro mezinárodní nákladní a autobusovou dopravu (bezpečnost, harmonizační podmínky, atd.)
3. Jednotné evropské nebe
4. Evropské družicové navigační systémy (tzv. EGNOS + Galileo) – náhrada/zesílení amerického GPS a ruského GLONASS
5. Evropská vesmírná agentura EASA

DOPRAVNÍ POLITIKA V ČR – SMĚROVÁNÍ CÍLŮ

1. harmonizace podmínek na přepravním trhu,
2. modernizace, rozvoj a oživení železniční a vodní dopravy,
3. zlepšení kvality silniční dopravy,
4. omezení vlivů dopravy na životní prostředí a veřejné zdraví,
5. provozní a technická interoperabilita evropského železničního systému,
6. rozvoj transevropské dopravní sítě,
7. zvýšení bezpečnosti dopravy,
8. výkonové zpoplatnění dopravy,
9. práva a povinnosti uživatelů dopravních služeb,
10. podpora multimodálních přepravních systémů,
11. rozvoj městské, příměstské a regionální hromadné dopravy v rámci IDS,
12. zaměření výzkumu na bezpečnou, provozně spolehlivou a environmentálně šetrnou dopravu,
13. využití nejmodernějších dostupných technologií a globálních navigačních družicových systémů (GNSS),
14. snižování energetické náročnosti sektoru doprava a zejména její závislosti na uhlovodíkových palivech.

DOPRAVNÍ POLITIKA V ČR - NÁSTROJE

- ❑ SFDI – Státní fond dopravní infrastruktury (zřízen zákonem č. 104/2000 Sb.), přičemž účelem Fondu je:
  - ❑ financování výstavby, modernizace, oprav a údržby silnic a dálnic, celostátních a regionálních drah a dopravně významných vnitrozemských vodních cest v rozsahu stanoveném citovaným zákonem,
  - ❑ činnost Zprostředkujícího subjektu OP Doprava.
- ❑ Evropské fondy
  - ❑ **The Connecting Europe Facility CEF** (základní) – podpora rozvoje dopravní infrastruktury železniční a vodní dopravy na hlavní síti TEN-T
  - ❑ CEF (kohezní) – podpora rozvoje dopravní infrastruktury železniční a vodní dopravy na hlavní síti TEN-T a přeshraničních úseků silniční infrastruktury na hlavní síti TEN-T
  - ❑ Fond soudržnosti – podpora rozvoje dopravní infrastruktury na síti TEN-T (v případě železniční infrastruktury i mimo síť TEN-T), podpora opatření na podporu multimodálního přístupu v dopravě a opatření na podporu udržitelné městské mobility (včetně MHD)
  - ❑ ERDF – opatření na dopravní infrastrukturu v regionech a mimo síť TEN-T

ENERGETICKÁ POLITIKA

ENERGETICKÁ POLITIKA

Specifický charakter – ač základy současné EU leží na snaze o dosažení společných přístupů v oblasti energetiky (základem evropské integrace byly krom EHS i ESUO + Euratom), tak do současné doby energetická politika patří mezi koordinované politiky a společný přístup zde neexistuje!

DŮVOD

ZÁKLADNÍ DOKUMENTY - UKOTVENÍ

1. Bílá kniha (1995)
2. Zelená kniha (2006)
3. Akční plán pro energetickou politiku (2007) – vznikl jako revize Zelené knihy
4. Navazující tzv. Liberalizační balíčky + Klimaticko-energetický balíček
5. Lisabonská smlouva (2007-2009) – poprvé je energetická politika ukotvena ve „smlouvě“
6. Strategie pro konkurenceschopnou, udržitelnou a bezpečnou energetiku (COM) 2010
7. Priority energetických infrastruktur do roku 2020 (Evropa 2020)

CÍLE ENERGETICKÉ POLITIKY

Obecné:

1. zajistit spotřebitelům bezpečné dodávky za přijatelnou cenu
2. větší konkurenceschopnost hospodářství EU,
3. nižší emise
4. diverzifikace energetických zdrojů
5. propojení infrastruktur
6. výměna energetických zařízení za účinnější a šetrné k životnímu prostředí

CÍLE ENERGETICKÉ POLITIKY – KRÁTKODOBÉ

Cíle pro rok 2020:

1. Snížit emise skleníkových plynů oproti roku 1990 alespoň o **20 %**
2. Získávat **20 %** energie z obnovitelných zdrojů
3. Zvýšit energetickou účinnost o **20 %**

CÍLE ENERGETICKÉ POLITIKY - STŘEDNĚDOBÉ

Cíle pro rok 2030:

1. Snížit emise skleníkových plynů o **40 %**.
2. Minimálně **27 %** energie v EU z obnovitelných zdrojů
3. Zvýšit energetickou účinnost o **27–30 %**.
4. Propojit elektrické rozvodné soustavy tak, aby bylo možné **15 %** elektřiny vyrobené v EU dopravit do jiných zemí EU.

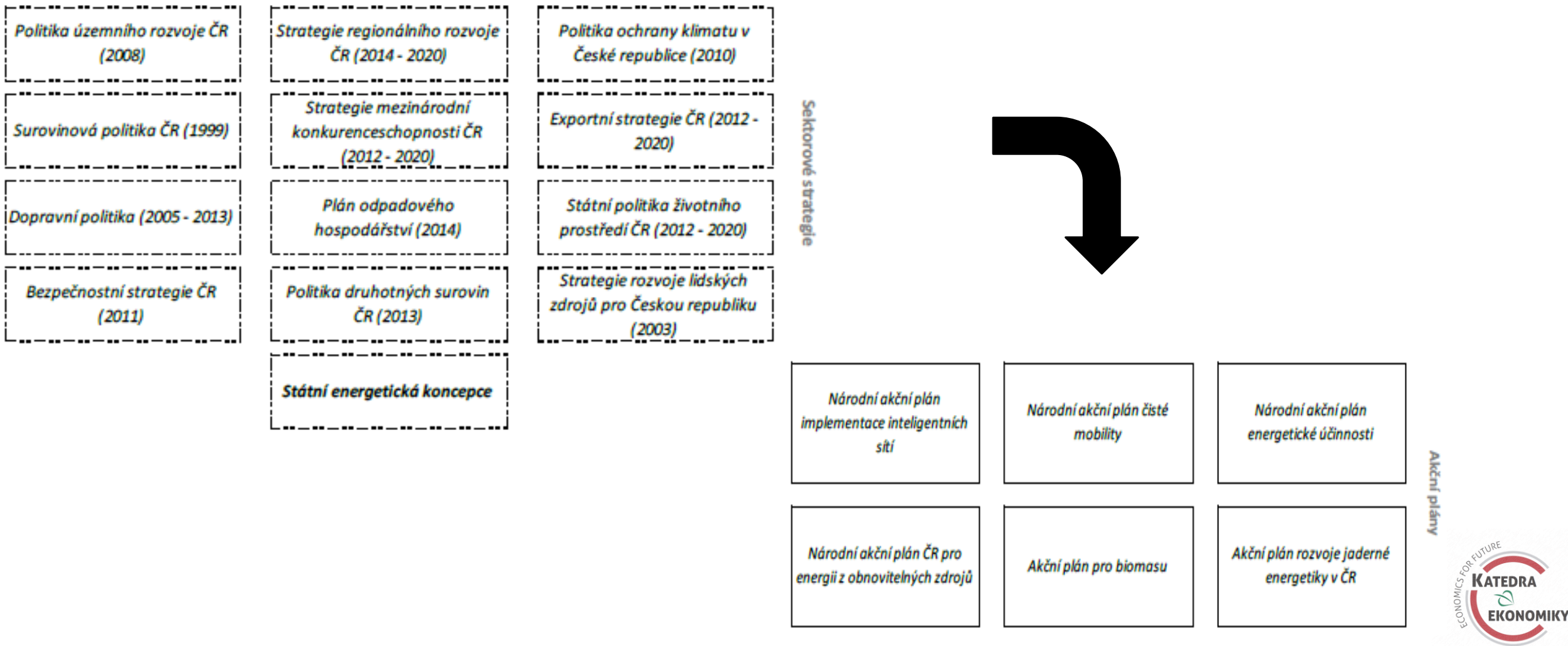
CÍLE ENERGETICKÉ POLITIKY - DLOUHODOBÉ

Cíle pro rok 2050:

Snížit emise skleníkových plynů oproti hodnotám z roku 1990 o **80–95 %**.

ENERGETICKÁ POLITIKA V ČR

Prosazováno prostřednictvím tzv. Státní energetické koncepce ČR.

STRATEGICKÉ PRIORITY ENERGETIKY V ČR

1. Vyvážený energetický mix
2. Úspory a účinnost
3. Infrastruktura a mezinárodní spolupráce
4. Výzkum, vývoj a inovace
5. Energetická bezpečnost

struktura zdrojů pro výrobu elektřiny:

1. Jaderné palivo	46 – 58 %
2. Obnovitelné a druhotné zdroje	18 – 25 %
3. Zemní plyn	5 – 15 %
4. Hnědé a černé uhlí	11 – 21 %

mix primárních zdrojů celkem:

1. Jaderné palivo	25 – 33 %
2. Tuhá paliva	11 – 17 %
3. Plyná paliva	18 – 25 %
4. Kapalná paliva	14 – 17 %
5. Obnovitelné a druhotné zdroje	17 – 22 %

ENERGETICKÁ POLITIKA A ČR

Jediným závazným cílem v oblasti energetiky je podle směrnice 2009/28/ES pro Českou republiku závazný cíl podílu energie z obnovitelných zdrojů na hrubé konečné spotřebě energie ve výši 13% v roce 2020.

Jeho součástí je závazný cíl podílu energie z obnovitelných zdrojů ve všech druzích dopravy na hrubé konečné spotřebě energie v dopravě ve výši 10% v roce 2020.

- *Podíl biosložky v benzínu 4,1 % u nafty 6 %*

PŘÍŠTÍ TÉMA:

Kohezní politika EU (ČR) –
ukotvení, cíle, principy, nástroje